

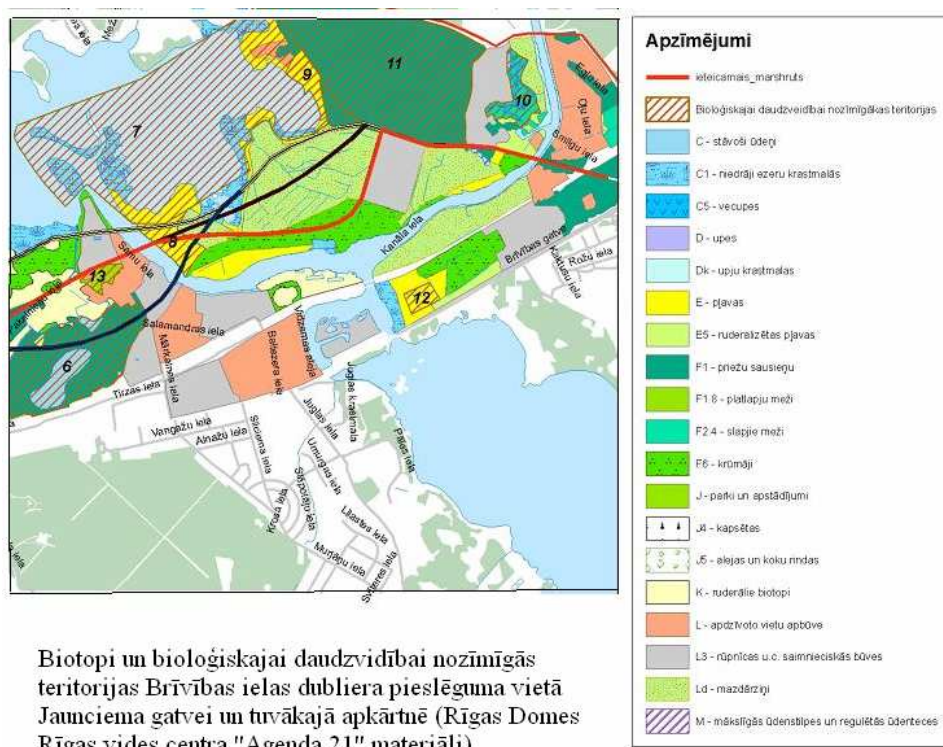
Baltezera rietumu apvedceļa būvniecība un valsts galvenā autoceļa A1 Rīga (Baltezers – Igaunijas robeža (Ainaži)) posma Ādaži – Lilaste (no 6,3 km līdz 21,0 km) rekonstrukcija

Sagatavotie papildinājumi izstrādāti papildus izmantojot VAK Mantojums 2007. gadā pēc Rīgas Meža aģentūras pasūtījuma veikto Jaunciema meža, purvu un ezeru izpēti.

Papildus precizējamie jautājumi

1. Par Baltezera apvedceļa pieslēguma iespējamo ietekmi uz dabas liegumu „Jaunciems” saistībā ar iespējamo Brīvības ielas dubliera variantu pieslēgumiem Jaunciema gatvē.

Biotopi un dabas vērtību novērtējumu projektējamā Brīvības ielas dubliera pieslēguma vietā Jaunciema gatvei 2005.gadā apkopoja Rīgas Domes Rīgas Vides centrs „Agenda 21” par pamatu izmantojot dabas liegumam izstrādāto dabas aizsardzības plānu, pieaicināto nozaru ekspertu atzinumus apsekojot teritoriju Rīgas pilsētas attīstības plāna 2006.-2018. gadam izstrādes vajadzībām un SIA „Elle” veikto teritorijas inventarizāciju. Paredzētās darbības (Brīvības ielas dubliera izbūve) teritorijas apkārtnes raksturojums veikts apmēram līdz 1 km platā joslā uz abām pusēm no plānotās maģistrāles, vai līdz būtiskam, vairumam augu un dzīvnieku sugu nepārvaramam šķērslim – piem. Ķīšezeram (skat. 1. att.).

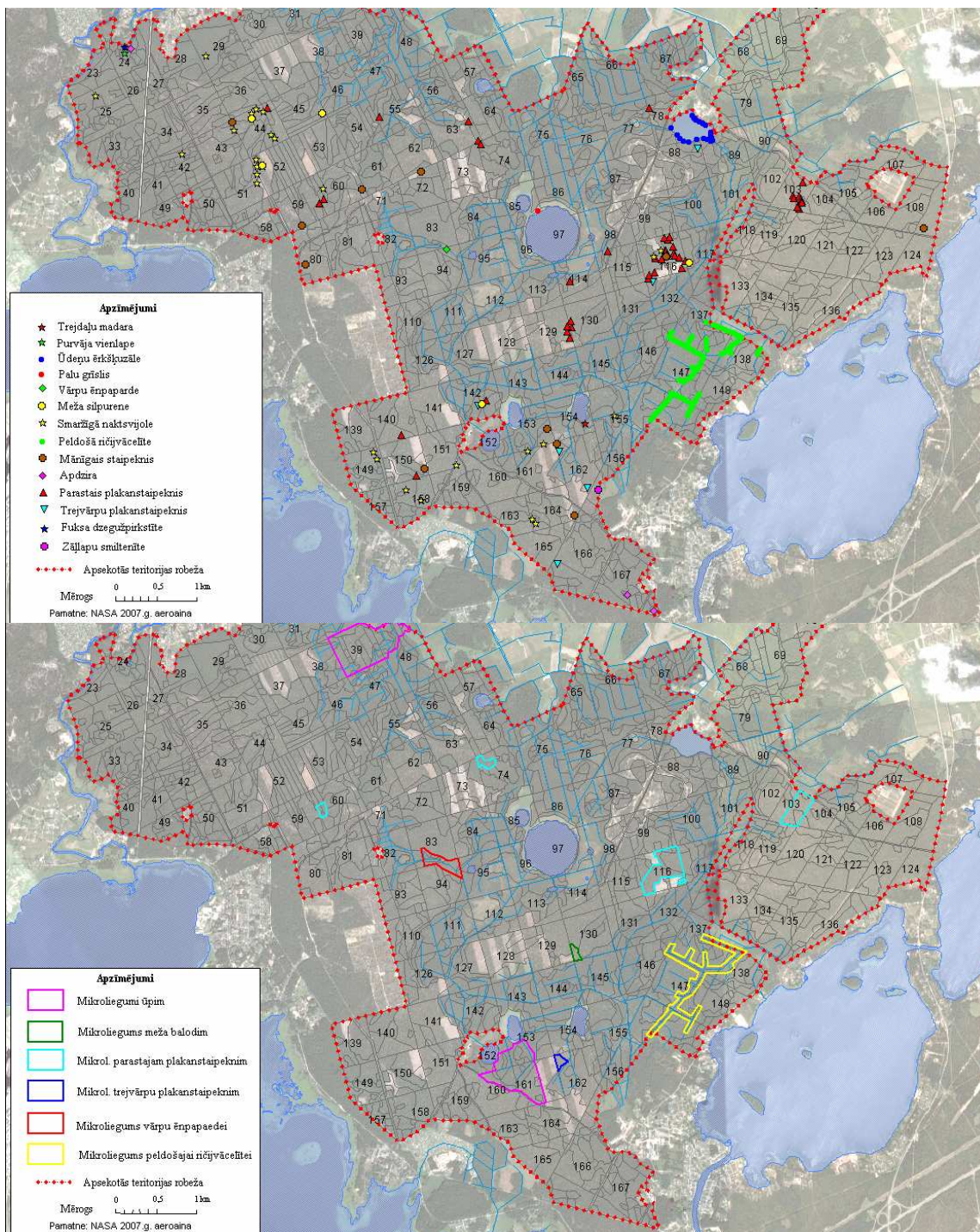

1. att. Biotopi un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgās teritorijas Jaunciema gatves posmā Suži-Bukulti.

Tika atzīts (skat. atbilstošos Rīgas Domes un „Agenda 21” materiālus un ziņojumus), ka Brīvības ielas dubliera izbūve šajā posmā būtiski neapdraud dabas lieguma "Jaunciems" 3. teritorijas dabas vērtības, bet potenciāli var negatīvi ietekmēt Bukultu sila joslu gar Jaunciema gatvi, kas izpaudīsies galvenokārt ar netiešu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību - var pasliktināties bezmugurkaulnieku un putnu migrācijas ceļi; iespējama dažāda rakstura piesārņojuma veicināta priežu meža eitroficēšanās, kas veicinās mazvērtīga lapu koku un krūmu pameža veidošanos, tādējādi samazinot dabiska/maztraucēta sauso priežu mežu biotopu platību un traucēs 2 Latvijas Sarkanajā grāmatā ierakstītajām kukaiņu sugām – dzeltenajai laupītājmušai un lielajai skrejvabolei (abas sugas nav iekļautas MK noteikumos Nr. 396. „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 14.11. 2000., ar grozījumiem 27.07.2004.)

2. Jāsniedz informācija, kādi ierobežojumi varētu attiekties uz paredzēto darbību, ja apvedceļa trases ietekmes zonā atrodas īpaši aizsargājamo sugu teritorijas (arī saistībā ar VAK Mantojums iesniegumu), kā arī jānovērtē hidroloģiskā režīma izmaiņu iespējamā ietekme uz tiem.

VAK Mantojums veiktajā Jaunciema - Bukultu meža masīva inventarizācijā (2. att.) projektējamā apvedceļa maršrutu tuvumā konstatētas vairākas īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes un putnu uzturēšanās/ligzdošanas vietas; 3 sugām - ūpim, meža balodim, parastajam plakanstaipeknim un peldošajai ričijvācelītei ieteikts veidot mikroliegumus.

2. att. Īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes un ieteikto mikroliegumu shematisks izvietojums

Botāniski nozīmīgākā ir teritorijā konstatētā sūna peldošā ričijvācelīte, kura savulaik bija iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 0. grupā kā valstī izzudusi. Tomēr pēdējo gadu apsekojumos peldošās ričijvācelītes atradņu skaits republikā ir palielinājies un šobrīd jau pārsniedz iepriekš zināmās 4-7 atradnes un tās praktiski visas ir ietekmētos vai mākslīgos biotopos – dīķos, grāvjos. Aknu sūnu flora Latvijā ir maz un nepietiekami pētīta, tādēļ trūkst

informācijas par peldošās ričijvācelītes ekoloģiju un nepieciešamajiem vides apstākļiem. Pēc literatūras datiem šai sugai patīk eitrofi ūdeņi, bet var būt sastopama arī vietās kur izplūst kaļķis, suga aprakstīta (*Smith AJE 1994. The liwervorts of Britain and Ireland. Cambridge University Press, 362 p*), arī bāziskos vai neitrāla pH dīķos, kas atrodas zemū virs jūras līmeņa. Peldošā ričijvācelīte izplatīta visā pasaulē, bet atsevišķas vietās reta. Teorētiski, ķīmiskie savienojumi no mašīnu izplūdes gāzēm u.tml. laika gaitā var mainīt ūdens pH līmeni un iespaidot sūnai piemērotās dzīvotnes.

Sugas aizsardzībai vēlamā mikrolieguma dibināšanu apgrūtina tās izplatība grāvjos. Grāvji veido vienotu sistēmu un ūdens līmenis tajos atkarīgs no vairākiem faktoriem – apsaimniekošanas režīma, nokrišņu daudzuma u.tml. Ir vērojumi, ka grāvjus apdzīvojošās sugas kopumā labi pārcieš arī periodisku vai sezonālu grāvju izžūšanu.

Mikrolieguma veidošanu konkrētajā atradnē Jaunciema meža masīvā pie Bukultiem –3470 m posmā, jeb 0,69 ha (2. att. „3”) apgrūtina tieši grāvji kā sugas dzīvotne. Būtu problemātiski noteikt atšķirīgu apsaimniekošanas režīmu grāvju sistēmas daļai. Ūdens līmeni grāvjos šajā apkārtnē ietekmē arī neprognozējamā bebru darbība. Būtu nepieciešams veikt peldošās ričijvācelītes monitoringu un nodrošināt apvedceļa trases neskartā meža masīva turpmāku nesadrumstalošanu, mežsaimnieciskās darbības un apmeklētāju plūsmas ierobežošanu.

Arī citu, teritorijā konstatēto (2. att., 1. pielikums) īpaši aizsargājamo augu sugu (LR MK 2000.14.11. (grozījumi 27.07.2004.) noteikumos Nr. 396. “Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu) populāciju aizsardzību pietiekami nodrošinātu dzīvotņu (biotopu) netraucēta attīstība. Zilganā baltsamīte, parastais plakanstaipeknis, pļavas silpurenes un smaržīgā naktsvijole piemērotos biotopos izklaidus sastopami arī citur Latvijā, t.sk. Rīgas un Pierīgas mežos. Retāka izplatība valstī ir meža silpurenei un mainīgajam staipeknim. Mainīgais staipeknis Jaunciema meža masīvā sastopams vairākās vietās, lielu un vitālu audzi veido Zušu purvā. Vālīšu un gada staipeknis, apdziras ir salīdzinoši bieži sastopami atbilstošos mežu tipos. Gada un vālīšu staipeknis, pļavas silpurene, smaržīgā naktsvijole piecieš arī ierobežotus traucējumus, ja vien nenotiek augu izplūkšana. Populāciju aizsardzību valsts mērogā nodrošina sugām nozīmīgāko atradņu atrašanās kādā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, t.sk. dabas parkā „Piejūra”.

Mazāku apdraudējumu ūpja, melnās dzilnas un meža baloža dzīvotnēm nodrošinātu skaņu izolējoša aizsargvalņa izveide attiecīgajā automaģistrāles posmā.

3. *Apvedceļa iespējamās ietekmes novērtējums uz objekta ietekmes zonā esošo „Natura 2000” Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju ekoloģiskajām funkcijām, integritāti ar to izveidošanas un aizsardzības mērķiem.*

Autotrases izbūvei tuvākās Natura 2000 teritorijas ir:

Dabas liegums „Jaunciems” (3. teritorija), iekļauts Latvijas NATURA 2000 Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā, 2005. gada 12.decembrī tam apstiprināts dabas aizsardzības plāns, bet nav apstiprināti individuālie izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi, līdz ar to šobrīd nav spēkā dabas aizsardzības plānā piedāvātais funkcionālais zonējums, kas noteiktu 3. teritorijā regulējamā režīma zonu. Dabas liegums „Jaunciems” dibināts 1993. gadā, lai aizsargātu Ķīšezera piekrastē esošos biotopus, sugas un kultūrainaviskās vērtības. Dabas liegumu „Jaunciems” no plānotās apvedceļa trases norobežo Jaunciema gatve. Būtiskākā ietekme uz dabas lieguma „Jaunciems” 3. teritoriju

saistīta ar Brīvības ielas dubliera izbūvi un plānoto apvedceļa trases piekļaušanos Jaunciema gatvei veidojot transporta koridoru mezglu (skat. komentāru 1. jaut.).

Dabas liegums „Lielā Baltezers salas”, iekļauts Eiropai nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkla NATURA 2000 potenciālo vietu sarakstā, ir salu grupa Baltezerā. No jaunbūvējamās trases tiešās ietekmes to atdala ūdens josla un Baltezersa piekrastes apbūve. Dabas lieguma dabas vērtības būtiski ietekmēs kopējā ekoloģiskā situācija ezerā un pilsētā (gaisa piesārņojums) kā arī ezera antropogēnās noslodzes palielināšanās, kuru izraisa aktīva krastu apbūve.

Dabas parks „Piejūra”, izveidots 1962. gadā kāpu mežu, priekškāpu un pludmales aizsardzībai. 1999. gadā teritorija ievērojami paplašināta līdz apmēram 4103 ha; parks iekļauts Eiropai nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkla NATURA 2000 potenciālo vietu sarakstā. Galvenās dabas un kultūrvēsturiskās vērtības koncentrējas starp Buļļupi un Lielupi, Daugavgrīvā, Mangaļsalā, Gaujas grīvā, ap Garezeriem un Ummja ezeru. Teritorijai izstrādāts dabas aizsardzības plāns un 14.03.2006. MK apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Galvenie dabas un rekreātīvo vērtību apdraudējumi ir antropogēnā ietekme, zemju transformācija un apbūve, dabisko maztraucēto biotopu platību samazināšana. Projektējamā automaģistrāle piekļaujas dabas parkam dabas parka zonā. Projektējamās automaģistrāles ietekme uz dabas parku pamatā būs netieša, saistīta ar palielinātu autotransporta plūsmu, kas var veicināt parka apmeklētību un piesārņotību.

4. Plānotās darbības ietekmes būtiskums uz īpaši aizsargājamām sugām, īpaši aizsargājamiem biotopiem un mikroliegumiem atbilstoši MK 27.03. 2007.noteikumiem Nr. 213 „Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto novērtējot īpaši aizsargājamām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu”.

Atbilstoši MK noteikuma 2. punktam, būtiskas nelabvēlīgas izmaiņas jāsalīdzina ar sugas pamatstāvokli, izmantojot skaitliskus datus.

Izpētes teritorijā konstatētās īpaši aizsargājamās sugas (augi: pļavas silpurene, meža silpurene, apdziras, parastais plakanstaipeknis, vālišu staipeknis, gada staipeknis, mainīgais staipeknis, zaļziedu naktsvijole, peldošā ričijvācelīte, putni: ūpis, meža balodis) ir izklaidus sastopami teritorijā vairākās vietās. Būtiskākais apdraudējums būs automaģistrāles izbūve uz peldošās ričijvācelītes apdzīvotajiem grāvjiem. Iespējamā kaitējuma ietekme uz pārējo sugu indivīdiem atzīstama par nebūtisku (skat. komentārus 2. jautājumam).

Atbilstoši MK noteikuma 3. punktam, iespējamās būtiskās nelabvēlīgās izmaiņas īpaši aizsargājamās biotopos jāsalīdzina ar biotopu pamatstāvokli, izmantojot skaitliskus datus.

Projektētā automaģistrāle tieši nešķērso biotopus, kas atbilst īpaši aizsargājamo biotopu kategorijām (MK noteikumi 05.12.2000.(ar grozījumiem) Nr. 421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”, „Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā., 2004).

Projektējamā automaģistrāle šķērso meža platības, kuros izdalāmi boreālo mežu nogabali (1. att.) atbilstoši 09.11.2001. Zemkopības ministrijas instrukcijai Nr. 7 „Mežu biotopi, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”. Šeit sastopami dabiskie mežu biotopi ar bioloģiski vecām priedēm, labi saglabājušos meža struktūru. Mežaudzes ar boreālo mežu pazīmēm sastopamas izklaidus arī pārējā Jaunciema meža masīvā (skat. VAK Mantojums veikto izpēti). Visa Jaunciema meža masīva bioloģiskā un ekoloģiskā vērtība pieaugs pieaugot koku (mežaudzes) vecumam.

Saskaņā ar meža taksācijas datiem, Jaunciema meža masīvā agrākajās inventarizācijās konstatēti 17 dabisko mežu biotopi „skuju koku mežs”, kas vienlaikus atbilst Eiropas Savienībā prioritāri aizsargājamam biotopam „boreālais mežs” apakštipam „dabiski veci priežu meži”. VAK Mantojums 2007. gadā veiktajā Jaunciema mežu apsekojumā papildus izdalīti vērtīgi boreālajiem mežiem atbilstoši biotopi. Atbilstoši likumdošanai tiem nosakāms mikroliegumu statuss. Projektējamai autotrasei tuvākie boreālo mežu biotopi konstatēti Vadžu silā.

VAK Mantojums ieteiktie mikroliegumi (1. att.) veidojami atbilstoši pastāvošajai likumdošanai. Pārrunas ar nozares ekspertiem apliecināja, ka automaģistrāles trases izbūves gaitā potenciāli iznīcinātās peldošās ričijvācelītes atradnes daļas nav būtiskas sugas aizsardzībai valsts mērogā un nodarītais kaitējums ir samērojams ar valsts nozīmes autoceļa izbūves vajadzību. Vienlaikus, automaģistrāles izbūve nedrīkst būtiski skart un iznīcināt Zušu purva grāvju sistēmu.

Projektējamās trases tuvākais nodibinātais mikroliegums atrodas Bukultos un izveidots *vecupes* aizsardzībai.

Secinājumi:

1. Projektējamās autotrases *dzeltenais variants*, veiksmīgi un dabai saudzīgi īstenojot projektu, kopumā nebūs pretrunā ar dabas aizsardzību saistītajiem normatīvajiem aktiem – likumam „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (pieņemts 02.03.1993., ar grozījumiem līdz 30.05.2007.) un „Sugu un biotopu aizsardzības likumam” (pieņemts 16.03.2006, ar grozījumiem līdz 09.11.2006.), kā arī saistošajām starptautiskajām konvencijām.
2. Plānotā automaģistrāle šķērso bioloģiski vērtīgu meža masīvu.
3. Plānotā apvedceļa izbūves negatīvā ietekme uz apkārtnes biotopiem un dabas vērtībām saistīta ar teritorijas (mežu) fragmentāciju un sugu iespējamo migrācijas ceļu pārtraukšanu/ierobežošanu.
4. Vismaz 50 m platā joslā gar projektējamo automaģistrāli un meža joslā starp projektējamo automaģistrāli un apbūvi pie Baltezeras strauji samazināsies bioloģiskā vērtība un tika veicināta invazīvo sugu (piem. ķekaru korintes) izplatība.
5. Projektējamās automaģistrāles tiešā tuvumā sastopamo īpaši aizsargājamo augu sugu populāciju apdraudējums nav būtisks sugas aizsardzībai valsts vai reģionālā mērogā.

Ieteikumi:

1. Nepieciešams izvēlēties automaģistrāles trases variantu, kas ir pēc iespējas tuvāks apbūvei gar Baltezeru (autotrases dzeltenais variants).
2. Nav pieļaujams trases maršruts, kas šķērsotu Zušu purvu, trases maršruts maksimāli (ne mazāk par 50 m) jāatvirza no Zušu purva.
3. Bioloģisko vērtību turpmākai saglabāšanai meža masīvā ierobežojama mežsaimnieciskā darbība (saglabājami veci koki, lielu dimensiju atmiruši koksne), jo īpaši nogabalos ar konstatētajām īpaši aizsargājamo sugu atradnēm, boreālo mežu pazīmēm.

4. Maksimāli ierobežojama iedzīvotāju uzturēšanās meža masīvā: nav pieļaujama teritorijas izbraukāšana, suņu bez uzpurņa atrašanās mežā, antropogēno trokšņu izplatīšanās u.tml. Labiekārtojot ceļu un takas, potenciālā meža apmeklētāju plūsma virzāma virzienā no trases uz Baltezeru.
5. Ieteicams noteikt autotransporta apstāšanās aizliegumu visā posmā Jaunciema gatve – Baltezers.
6. Meža masīvu šķērsojošā autotransporta ierobežošanai nav ieteicams veidot vai labiekārtot ceļus, kas savienotu projektējamo automaģistrāli ar ceļiem Jaunciema, Kalngales, Carnikavas virzienā (neattīstīt pievadceļu izbūvi Z virzienā); vēlama papildus barjeru ierīkošana autotransporta iebraukšanai meža masīvā ierobežošanai.
7. Rīgas pilsētas un ar to robežojošo pagastu, novadu vai lauku teritoriju turpmākās attīstības plānos nav pieļaujama apbūves plānošana transformējot meža zemes, vēl saglabājušos mežu masīvu sadrumstalošana un fragmentācija. Apbūve būtiski ierobežojama gar ezeriem un upēm, nav pieļaujama vienlaidus apbūves joslu veidošana.
8. Ar mitrām un slapjām augtenēm saistītu biotopu un sugu aizsardzībai nepieciešams izvairīties no meliorācijas grāvju tīrīšanas.
9. Būtiski nozīmīga ir ekoloģisko koridoru saglabāšana sugu migrācijām. Nepieciešams nodrošināt sugu piekļuvi Lielajam Baltezeram (atbalstāma VAK Mantojums ieteikto 148.,138. vai 136.meža kvartālu izvēle).
10. Labvēlīga aizsardzības režīma nodrošināšanai ieteicams Jaunciema meža masīvā noteikt dabas parka statusu un vienlaikus saglabāt to kā meža aizsargjoslu ap pilsētām.

Eksperte: *Inese Silamiķele*
Inese Silamiķele, M. ģeogr.
29295558

1. Pielikums.

Darbā minētās projektējamā apvedceļa izbūves tuvākās ietekmes zonā satopamās īpaši aizsargājamās sugas un biotopi

	Sugas latviskais nosaukums	Sugas latīniskais nosaukums	Aizsardzības līmenis				
			SGR	MK	BD	MIK	E
1.	Parastais plakanstaipeknis	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	4	x	x	x	
2.	Trejvārpu plakanstaipeknis	<i>Diphasiastrum tristachyum</i>	4	x	x	x	
3.	Apdzira	<i>Huperzia selago</i>	4	x	x		
4.	Gada staipeknis	<i>Lycopodium annotium</i>	4	x	x		
5.	Vālīšu staipeknis	<i>Lycopodium clavatum</i>	4	x	x		
6.	Mainīgais staipeknis	<i>Lycopodium dubium</i>	1		x		
7.	Smaržīgā naktsvijole	<i>Platanthera bifolia</i>	4	x			
8.	Meža silpurene	<i>Pulsatilla patens</i>	4	x	x	x	
9.	Ļāvas silpurene	<i>Pulsatilla pratensis</i>	4	x			
10.	Peldošā ričijvācelīte	<i>Ricciocarpus natans</i>	0	x		x	
11.	Zilganā baltsamtīte	<i>Leucobryum glaucum</i>	2				
12.	Meža balodis	<i>Columbus oenas</i>		x		x	
13.	Ūpis	<i>Bubo bubo</i>		x*		x	
14.	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>		x*			
15.	priežu sausais mežs (DMB)						Boreālie meži, 9010*

Saīsinājumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata, kategorija;

MK – suga iekļauta MK 2000.14.11. noteikumos Nr. 396 „Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, pielikuma Nr.;

BD – EP Biotopu direktīvas II. pielikuma suga;

MIK – suga iekļauta MK 2001.30.01. noteikumu Nr. 45. „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” pielikumā;

* suga iekļauta Putnu direktīvas I. pielikumā;

DMB – dabisks mežu biotops;

E - Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi, kods.